11 . Cioclovina | Comuna: Boşorod | Judeţ: Hunedoara | Punct: Peştera Cioclovina cu Apă | Anul: 2017

Anul: 2017
Cod RAN: 88494.08
Perioade: Preistorie
Epoci: Epoca bronzului
Categorii sit: Religios, ritual şi funerar
Autori: Nicolae-Cătălin Rişcuţa, Mihai Rotea, Tiberiu Tecar, J. Varberg, M. Netea, M. Răchită, G. Sava, T Sopinceanu, A Sopinceanu, T. Sava, M. Gîrjaliu, I. Duduş, T. Merluşcă, J. Emodi
Instituții: Muzeul Civilizaţiei Dacice şi Romane, Deva, Muzeul Naţional de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca, Instiuție Nedefinită, Instiuție Nedefinită, Instiuție Nedefinită, Instiuție Nedefinită, Instiuție Nedefinită, Instiuție Nedefinită, Instiuție Nedefinită, Instiuție Nedefinită, Instiuție Nedefinită, Instiuție Nedefinită, Instiuție Nedefinită

Raport

Peştera Cioclovina cu Apă (numită şi peştera Ponorâci-Cioclovina cu Apă) (Pl. I/1) este situată pe raza localităţii Cioclovina (com. Boşorod, jud. Hunedoara), fiind parte a complexului carstic Ponorâci-Cioclovina, care aparţine Munţilor Şureanu.

Cioclovina cu Apă nu este doar din punct de vedere speologic un unicat (cu galerii ce însumează mii de metri), ci şi din punct de vedere arheologic, datorită tezaurului aflat întâmplător în galeriile ei. Descoperirea acestuia cunoaşte două momente semnificative. Primul este datorat lui T. Orghidan care, în anul 1953, a descoperit primele artefacte. Acestea s-au întregit într-un lot foarte numeros (cca. 5000 de piese) prin cercetările pe care descoperitorul le-a efectuat, la scurtă vreme, împreună cu un grup de speologi şi de arheologi (din acest grup de cercetare a făcut parte şi E. Comşa, care a şi publicat artefactele aflate) (nota 1). Descoperirea şi publicarea celui de al doilea lot, compus şi acesta dintr-un număr impresionant de artefacte (aproximativ 2500), o datorăm lui J. Emődi (nota 2), care a cercetat peştera în perioada 1969-1975, 1979 şi 1990.

Cercetările arheologice efectuate relevă faptul că artefactele preistorice au fost depuse în adâncul peşterii, în locuri ascunse, la aproximativ 120-130 m de la intrare, mult dincolo de graniţa fizică dintre partea luminată natural a peşterii şi cea cuprinsă de întuneric. Artefactele, care se constituie în corpul principal al tezaurului de la Cioclovina, au fost aflate într-o galerie superioară, fosilă, pe care am denumit-o galeria altar A/galeria Orghidan. De asemenea, atât E. Comşa, cât şi J. Emődi, ne fac cunoscute descoperirile dintr-o alta galerie fosilă, numită de noi galeria altar B/galeria Comşa, cărora J. Emődi le adaugă o amforetă aflată pe podeaua peşterii (galeria altar C/galeria Emődi).

Tezaurul a intrat în atenţia a numeroşi specialişti din ţară şi străinătate (nota 3). Reţinem în acest context doar trei contribuţii recente:

E. Teodor (nota 4) a coordonat un proiect numit Romanit, dedicat studiului caracteristicilor geomorfologice şi chimice ale chihlimbarului şi a stabilit că 10 din 12 mărgele de chihlimbar din peştera Cioclovina cu Apă provin dintr-o sursă din România (cel mai probabil Colţi, judeţul Buzău).

J. Varberg (nota 5) a coordonat un colectiv care a studiat circulaţia mărgelelor de sticlă albastră descoperite în mai multe situri din perioada târzie a epocii bronzului, inclusiv din peştera Cioclovina cu Apă, dovedind existenţa unor legături comerciale nu doar pan-europene, ci şi intercontinentale.

M. Rotea (nota 6) a restudiat, la nivel global, conţinutul, datarea şi semnificaţiile cunoscutului tezaur. Asocierea în cadrul monumentului arheologic analizat a cel puţin patru elemente naturale fundamentale (munte, pădure, peşteră şi apă) a fost considerată ca punctul de plecare pentru transformarea peşterii într-un

loc de cult/sanctuar; tuturor acestora trebuie să li se fi adăugat o revelaţie, un semn etc. Acest sanctuar a atras ofrande foarte bogate şi variate (bronzuri, produse exotice, ceramică, psalii de corn şi ofrande de carne) (Pl. I/2-4), care au fost depuse în trei locuri consacrate din Sala Mare, locuri subsumate « izvorului divinităţii ». Pornind de la caracteristicile naturale ale peşterii şi de la faptul că depunerile votive sunt aproape toate podoabe purtate de femei sau care împodobesc harnaşamentul cailor, a fost propusă luarea în considerare a ideii venerării unei nimfe ori a unei nimfe în conjuncţie cu o altă zeitate feminină, în ambele cazuri în asociere cu cai. De asemenea, s-a pledat pentru posibila prezenţă a unor componente oraculare. Tot din perspectivele enunţate, practicile rituale excepţionale din peştera au fost considerate ca aparţinând sferei manifestărilor cultice colective/instituţionale interregionale, în care rolul elitelor, inclusiv a celor feminine, a fost dominant. În ceea ce priveşte datarea tezaurului au fost aduse numeroase argumente în plasarea lui în BT II (cca. 1350-1200 BC). Această datare este susţinută şi de o probă ostelogică, descoperită, în caseta C1/2016, în galeria altar B, analizată în laboratorul Institutului Naţional de Fizică Nucleară „Horia Hulubei" din Bucureşti, care ne plasează în intervalul 1428-1262 cal BC (2 sigma, 95.4 % probabilitate) (nota 7).

Cercetările actuale, în absenţa unei finanţări îndestulătoare, având în vedere costurile foarte ridicate ale unei cercetări speo-arheologice în adâncimea peşterii (echipament special, echiparea traseelor etc.), s-au derulat în două direcţi prioritare (în plan secundar, a fost cercetată cu detectorul de metale podeaua galeriei principale şi au fost verificate alte trei posibile locuri de depunere, fără a se obţine rezultate). Prima a constat în studierea în detaliu a documentaţiei şi a artefactelor din colecţia J. Emődi, iar cea de a doua în cercetarea efectivă a peşterii, prin două scurte campanii derulate în 2016 şi 2017 . În ceea ce priveşte a doua direcţie de investigare, trebuie să menţionăm că nici unul dintre cele trei locuri în care au fost descoperite artefacte nu au sedimente stratigrafiabile, ci doar mici îngrămădiri de pământ, nisip şi pietriş aluvionar aflate între blocuri de piatră, constituite şi remodelate anual de viiturile care străbat peştera. Astfel că, toate artefactele descoperite de noi au fost aflate în poziţie secundară, purtate de torente şi de apele de infiltraţie de la suprafaţă. Inventarul descoperirilor din cele două campanii este următorul:

Altar A/galeria Orghidan: 70 mărgele de sticlă; 71 mărgele de staniu; 35 mărgele de ambră; 12 tutuli din bronz; o verigă de bronz de foarte mici dimensiuni şi 5 cochilii de melci de foarte mici dimensiuni. Toate artefactele au fost aflate în materialul aluvionar colectat de la baza galeriei Orghidan. Acest material aluvionar (argilă, nisip, pietre) a fost transportat în rucsaci pe tiroliană şi sitat, din motive de siguranţă, în galeria principală a peşterii.

Altar B/galeria Comşa: câteva fragmente mici de oase de animale. Ele au fost descoperite prin executarea unei casete (C1) de 1x1m, săpată până la -0,10m, într-un strat compact de argilă galbenă.

Altar C/galeria Emődi: două fragmente ceramice, dintre care unul decorat cu caneluri fine dispuse sub formă de arcade (Pl. I/3). Ambele au fost descoperite la suprafaţă, în nisipul anual purtat de torenţi.

Tezaurul sanctuarului din peştera Cioclovina cu Apă reprezintă una dintre cele mai remarcabile descoperiri din preistoria României şi din cea a Europei temperate, chiar dacă am avea în vedere doar aspectul cantitativ: 7766 de artefacte întregi sau fragmentare, majoritatea realizate din materiale exotice, descoperite doar în galeria altar A.

Note

- 1)E. Comşa, Le dépôt en bronze de Cioclovina (CarpatesMéridionales), Acta Archaeologica Carpathica, 8, 1966, 169-174.
2) J. Emődi, Noi date orivind depozitul de la Cioclovina, SCIVA, 29, 1978, 481-495.
3) M. Rotea, Wet Cioclovina Cave hoard: contend, dating, and semnifications, Acta Musei Napocensis, 54/1, 2017, cu bibliografia, sub tipar.
4)E. S. Teodor, E. D. Teodor, M. Virgolici, M. M. Manea, G. Truică, S. C. Liţescu, Non-destructive analysis of amber artefacts from the prehistoric Cioclovina hoard (Romania), Journal of Archaeological Science, 37, 2010, 2386-2396.
5)J. Varberg, B. Gratuze, F. Kaul, A. Haslund Hansen, M. Rotea, M. Wittenberger, Mesopotamian glass from Late Bronze Age Egypt, Romania, Germany and Denmark, Journal of Archaeological Science, 2016:

Generat la: 06.08.2025 15:05

10.1016/j. jas.2016.04.010, 1-11.

6) M. Rotea, Wet Cioclovina Cave hoard: contend, dating, and semnifications, Acta Musei Napocensis, 54/1, 2017, sub tipar.
7) M. Rotea, T. Sava, J. Emődi, M. Tecar, M. Răchită, G. Sava, Contribuţii la datarea absolută a unor complexe arheologice preistorice transilvane, în pregătire.
8)Din corpul de tineri, pasionaţi de speologie, aflat sub coordonarea membrilor Clubului Sporturilor Alpine din Hunedoara, au participat la cercetări: Ioana Sopinceanu, Robert Gîrjaliu, Cristina Macovei, Rareş Ocolişan şi Ionuţ Mureşan.

Informații suplimentare online

Raportul 5865 din cronica.cimec.ro
Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro